

ALACA HÖYÜK

Alaca Höyük

AYKUT ÇINAROĞLU* – DUYGU ÇELİK**

Anadolu'da MÖ 10 bin yıllardan itibaren yerleşim birimlerinin etrafının surlarla çevrilmesiyle başlayan şehirleşme sürecinde, Orta Anadolu'da da yerleşimler artmaya başlamıştı. Bu bağlamda, Alaca Höyük ve çevresinde de şehir anlamında yerleşimler görülmüştür.

MS 17. yy Batılı gezginlerinin, Orta Doğu'ya olan ilgilerinin artmasından sonra, 19. yüzyılın ilk yarısında Orta Anadolu'yu karış karış gezen W.C. Hamilton 1835 yılında, o dönemdeki adı **İmat Höyük** olan Alaca Höyük'ü 1842 yılında yazdığı kitapta tanıtmıştı. Bu tanıtımı takiben Alaca Höyük'te, açıkta duran sfenksler ve kimi sfenksli kapı kuleleri orthostatları ile gezginlerin uğrak yeri olmaya başlamıştır. Bu yoğun ilgi üzerine Theodor Macridy Bey, Osmanlı adına önce, 1906'da Boğazköy'ü, sonra da 1907'de Alaca Höyük'te ilk kazmaları vurarak, bilimsel çalışmaların önünü açmıştı. Alaca Höyük'teki bu ilk bilimsel çalışmayı Macridy Bey yayımladıktan sonra, Alaca Höyük'e ilgi iyice artmış, birçok kitapta adı geçer olmuştur.

Atatürk'ün özel kütüphanelerinde iki bin dokuz yüzden fazla kitap vardır. Bu kitaplar içerisinde önemli gördüğü bazı bölümlerin altlarını, kırmızı ve mavi kalemle çizerek, ilgisini göstermiştir. Çoğunluğu tarihle ilgili bu kitaplardan edindiği bilgiye dayanarak, arkeolojik kazı yaptırmaya karar veren Atatürk, önce Ankara'da Etiyokuşu'nu daha sonrada Ahlatlıbel'i kazdırtmıştı.

1931 yılında Türk Tarih Kurumu'nu kuran Atatürk, Ankara'da Ahlatlıbel kazısını yaptırdıktan sonra, hiç görmediği, ancak kitaplardan tanıdığı Alaca Höyük'te kazı yapılmasını istemiştir. O dönemde devletin bütçesini de dikkate

Urbanization in Anatolia began with the building of defensive walls around settlements from the 10th millennium BC onwards, and the number of such settlements in Central Anatolia steadily increased. These include Alaca Höyük and other nearby urban settlements.

From the 17th century AD, European travellers became increasingly interested in the Middle East, and in 1835 W.C. Hamilton, who travelled widely in Central Anatolia, came across the settlement mound of Alaca Höyük, then known as İmat Höyük. After a description appeared in his book published in 1842, other travellers began to visit the site to see its carved sphinxes, gate towers -some with sphinxes- and orthostats. As a result of this widespread interest in the site, Theodor Makridi Bey carried out the first excavations in the area on behalf of the Ottomans, first at Boğazköy in 1906 and then at Alaca Höyük in 1907, so initiating scientific study of these settlements. After Makridi Bey published the first study of Alaca Höyük, interest in this site increased still further, and it was mentioned by many writers.

Anatolia's ancient history was one of the subjects that interested Mustafa Kemal Atatürk (1881-1938), as shown by underlining in red and blue ink in some of the books from his private library. Most of his over 2900 books were on the subject of history, and based on the information in these books he asked archaeologists to excavate certain sites, beginning with Etiyokuşu and then Ahlatlıbel, both in the province of Ankara.

Atatürk founded the Turkish Historical Society in 1931, and after the excavation of Ahlatlıbel, he asked that excavations be carried

Fig. 1:
Alaca Höyük Kent Planı
Alaca Höyük City Plan

out at Alaca Höyük, which he had read about but never seen. Since state funds were limited at that period, Atatürk paid for the first season of excavations himself, giving 3000 liras to history professor Afet İnan. The excavations were conducted by the archaeologist Remzi Oğuz Arık.

In 1935 the village of Höyük, consisting of 32 houses, was situated on the site, which meant that Remzi Oğuz Arık was obliged to commence excavations in the village square. Important finds were uncovered almost immediately. In the first month what were described as Hittite sun disks began to appear, and all eyes were turned on Alaca Höyük. Atatürk ordered that the village of Höyük be moved to a new site on the plain, where it remained until today. Until 1935 Alaca Höyük had been known only for its Hittite period gate towers with carved sphinxes and extraordinary orthostats, but now the sun disks and other burial goods found in the Early Bronze Age royal tombs at Alaca Höyük

alan Atatürk, ilk kazı mevsiminde kendi cebinden 3000 lirayı Afet İnan'a vererek, kazı giderlerini karşılanmasını sağlamış ve Remzi Oğuz Arık'tan, Alaca Höyük'te arkeolojik kazının başlatılmasını istemiştir.

1935 yılında Höyük Köyü otuz iki hanesiyle ören yerinin üzerine konuşlanmıştı. Bu durumu dikkate alan Remzi Oğuz Arık, kazıya köy meydanının üzerinden zorunlu olarak başlamıştı. Bu zorunlu başlangıç, önemli bazı keşiflerin, çok kısa sürede ortaya çıkmasını sağlamıştı. Kazının daha ilk ayında, (*Sözde*) *Hittit Güneş Kurşunları* gün ışığına çıkmaya başlayınca, Alaca Höyük ilgi odağı haline gelmişti ve yine Atatürk'ün emriyle, Höyük Köyü bugün konuşlandığı ova kısmına taşınmaya başlamıştı. Böylece, 1935 yılına kadar sadece Hittit Dönemi sfenksleri ve bunlarla ilintili kapı kulelerinde yer almış eşi benzeri olmayan orthostatlarla tanınan Alaca Höyük aynı zamanda, Eski Tunç Çağı kral mezarlarında bulunan *Güneş Kurşunları* ve başka ölü hediye-leri arkeoloji âleminin dikkatlerine sunarken Alaca Höyük *İlk Milli Kazı* unvanını da almış oldu (Fig. 1).

* Prof. Dr., Binektaş Sokak 8/6, TR-06640 Kocatepe-Ankara, caykutalh@gmail.com

** Arkeolog, Necatibey Caddesi 40/10 Sıhhiye-Ankara, duygu.celik@aol.com

IV. Kültür Katı

Ana toprağın üzerine kurulmuş olan ve 1935 yılında başlayan kazılar sonucunda, Geç Kalkolitik Çağ olarak adlandırılan bu dönem, Alaca Höyük eski kazılarında 277x310 cm'lik bir alanda yapılan çalışmalarla tespit edilmiştir (Koşay – Akok 1966: Lev. 147).

III. Kültür Katı

Eski Tunç Çağı'nı temsil eden bu kültür katı, dört yapı katından meydana gelmiştir. Alaca Höyük'te Eski Tunç Çağı, Anadolu'nun madencilikte zirveye ve tarih sahnesine çıkış çağıdır. Anadolu'dan ilk kez söz eden ve Anadolu'nun adı bilinen en eski kavmi olan Hattilerle ilgili "Hatti Ülkesi ve Hatti İnsanları" adını kullanan ilk kişi Akkad kralı Sargon'du (Şarrukin). Hatti kültürünü yansıtan en önemli yerleşimlerden biri olan Alaca Höyük'teki Eski Tunç Çağı, krali mezarlarında (13 adet) saptanan güneş kursları, âlemier (standartlar, sistrumlar), altın, elektрум, gümüş ve tunç kaplar, savaş ve müzik aletleri, süs eşyaları, heykelticikler ve idoller Anadolu Arkeolojisi'nin ünik eserlerini oluşturur. Bu krali mezarlarda ele geçen ölü hediyele-ri Anadolu'nun, Eski Tunç Çağı'nda madencilik açısından eriştiği seviyeyi, sanattaki inceliğini, Hatti insanların estetiğini de yansıtır.

II. Kültür Katı

II. kültür katı MÖ II. binin tamamını kapsamaktadır. Bu da; Assur Ticaret Kolonileri'nin son evresinden (Kültepe Ib) Hitit İmparatorluğu'nun yıkılışına (MÖ II. binin sonu) kadar geçen süreçtir.

II. kültür katı olarak bilinen bu tabakada, kazılardan önce de açıkta olan sfenksler ve kapı kulelerindeki bir Hitit bayramını (AN.TAH.ŞUM; safran ya da çiğdem bayramı/ bahar bayramı) yansıtan kabartmalı orthostatlar mevcuttur. Hitit kraları zaman zaman ya da bayramlarda Alaca Höyük'e gelip tapınır ve bayramları festival şeklinde gerçekleştirirdi.

Gerek eski kazılarda gerekse yeni dönem kazılarında, Alaca Höyük'ün antik dönemdeki ismi konusunda arkeolojik ya da filolojik bir belge bulunmamıştır. Arinna şehrinin Hattuşa'ya kuş uçuşu 25 km mesafede oluşu ve yazılı kaynaklarda belirtildiği üzere kralın Arinna şehrine gelecek AN.TAH.ŞUM Bayramı ile ilgili dini törenlere katıldığı

attracted the attention of the archaeological world (Fig. 1).

Cultural Level IV

This culture dating from the Late Chalcolithic Age is the earliest on the site, situated at ground level. Excavations here, which began in 1935, took place in a small area measuring 277x310 cm (Koşay and Akok 1966: Pl. 147).

Cultural Level III

This cultural level corresponding to the Early Bronze Age consists of four building layers. This was the period when Anatolian metalworking reached a new height and the region emerged on the stage of history. The first person to mention Anatolia was the Akkadian king Sargon (Şarrukin), who spoke of "the land of Hatti and the Hattian people". The Hattians are the oldest Anatolian tribe known to us, and Alaca Höyük is one of the most important Hattian settlements. Excavations of thirteen Early Bronze Age royal tombs here have revealed sun disks, standards or sistrums, vessels made of gold, electrum, silver and bronze, weapons, musical instruments, personal ornaments, statuettes and idols that number among the most fascinating archaeological finds in Anatolia. These burial goods demonstrate the high level of metalworking skill and artistry achieved by the Hattians in Early Bronze Age Anatolia.

Cultural Level II

Level II at Alaca Höyük corresponds to the entire 2nd millennium BC, from the final phase of the Assyrian Trading Colonies (Kültepe Ib) to the downfall of the Hittite Empire in the late 2nd millennium BC.

The sphinxes and gate towers, which were visible above the surface before excavations started, belong to this level. Some of the carved reliefs on the orthostats at the gates illustrate the Hittite spring festival called AN.TAH.ŞUM (the saffron or crocus festival). From time to time the Hittite kings would come to Alaca Höyük to worship and celebrate festivals.

No written documents have ever been found that tell us the original name of Alaca Höyük. However, the fact that Arinna is 25 km from

Hattuşa as the crow flies combined with the evidence of written documents that the king went to Arinna to attend religious ceremonies on the AN.TAH.ŞUM festival strongly suggest that Alaca Höyük is actually Arinna (Erkut 1992: 159-165). The existence here of the temple-palace, which apart from temple I at Hattuşa is the largest Hittite building ever to be discovered, allows us to conclude that Alaca Höyük was probably the most important cult centre after Hattuşa itself.

One of the most splendid architectural finds uncovered by the first excavations is the so-called "temple-palace", whose function is still undecided and continues to be debated by archaeologists. The resemblance of the temple-palace to the courtyard of the temple 1 at Boğazköy has prompted the hypothesis that it is more likely to be a palace with a temple or prayer room on the northern side (Naumann 1975: 411) (Figs. 2, 3a-b). Further excavations in this area in 2011 uncovered many new orthostats.

Excavations of the Hittite level at Alaca Höyük in 1997-2011 have also revealed new structures 50 m to the northeast of the Sphinx Gate. Work on the layers dating from the 2nd millennium BC have taken place at the mound itself and at the Hittite dam.

yönünde yer alan bilgiler Alaca Höyük'ün aslında Arinna olduğunu ciddi biçimde akla getirir (Erkut 1992: 159-165). Alaca Höyük'te (Arinna?) açığa çıkarılan ve Hattuşa'daki I no.lu mabetten sonra en büyük Hitit yapısı olan mabet-saray göz önüne alındığında, Alaca Höyük'ün Hattuşa'dan sonra en önemli kült kenti olduğunu düşünmek herhalde yanlış olmayacaktır.

Eski dönem kazılarının ören yerindeki kalıcı eserlerinden birisi, işlevi açısından henüz tam karara varılamayan ve üzerinde tartışmalar devam eden "Mabet-saray" binasıdır. Mabet-sarayın Boğazköy 1 no.lu tapınağın avlusuna benzerliği ile daha çok, kuzey kısmında bir saray tapınak ya da tapınma odası olan bir saray olarak nitelendirilmesi gerektiği ileri sürülmüştür (Naumann 1975: 411), (Fig. 2, 3a-b). 2011 yılında bu alanda yapılan çalışmalarda yine çok sayıda yeni orthostatlar açığa çıkarılmıştır.

Hitit Çağı Alaca Höyük'ünde, 1997-2011 yılları arasında yapılan çalışmalar sonucunda, sfenksli kapının 50 m kadar kuzeydoğusunda yeni yapılar açığa çıkarılmıştır. MÖ II. bin katmanlarıyla ilgili çalışmalar iki alanda yürütülmüştür. Bunlar, Höyük'te ve Alaca Höyük Hitit Barajı'nda yapılan çalışmalardır.

Fig. 2: Mabet-saray binasının genel görünümü
The temple-palace building

1. Höyük Alanındaki Çalışmalar

A- Maden Atölyesi

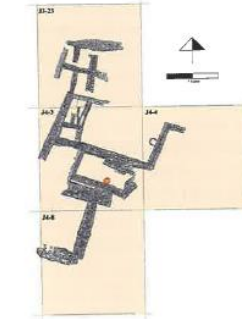
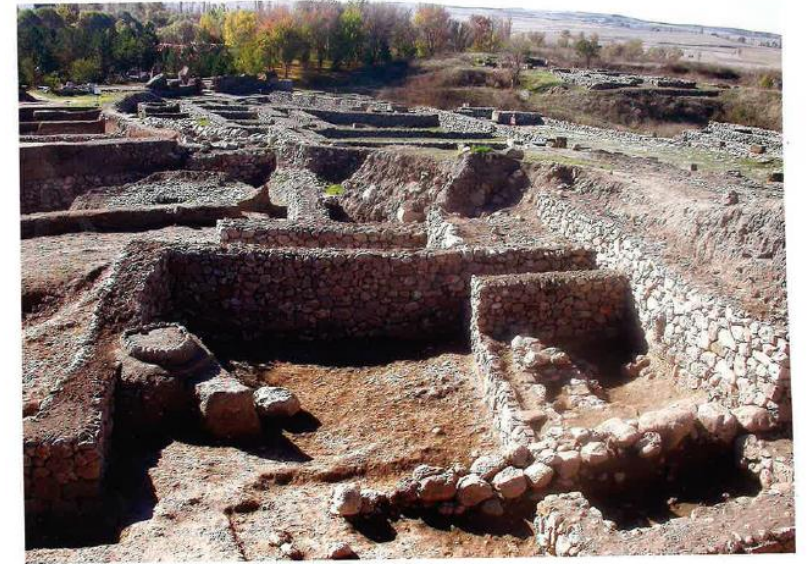
Alaca Höyük'te 4. yapı katı, bir başka deyişle, MÖ III. binden II. bine geçiş zayıftır. Geçmiş yıllarda yapılan kazılar ve yeni dönem kazılar sonucunda 4. yapı katına ait resmi hizmete yönelik bina kalıntısına rastlanmamıştır (Akok 1979: 107-113). Yeni kazılarda, bu yapı katında açığa çıkartılan ve kazısı hâlâ devam eden bir maden atölyesine ait odalar bulunmuştur (Fig. 4-5). Ele geçen yeni bulguların ışığında söz konusu atölyenin Assur Ticaret Kolonileri geç safhası döneminden eski Hitit Çağı'na kadar kullanıldığı anlaşılmıştır. Bu yapı katına tarihlendirdiğimiz atölye yapısının iki evreli olduğu, gerek mimari kalıntılardan, gerekse küçük buluntulardan anlaşılmaktadır. Bu yapı içerisinde çok sayıda cüruf kalıntıları, potalar, üfleç parçaları, kalıp,

ye yapısının iki evreli olduğu, gerek mimari kalıntılardan, gerekse küçük buluntulardan anlaşılmaktadır. Bu yapı içerisinde çok sayıda cüruf kalıntıları, potalar, üfleç parçaları, kalıp,

1. Excavations at the Mound

A- Metallurgy Workshop

The fourth construction layer at Alaca Höyük dates from the transitional period between the late 3rd millennium and early 2nd millennium BC and is relatively unsophisticated. Neither the early nor current excavations have come across the remains of any structure with the character of a public building (Akok 1979: 107-113). However, the latest excavations have uncovered rooms belonging to a metallurgy workshop, where excavations are still continuing (Figs. 4-5). In the light of new finds here, it is evident that the workshop was used between the late Assyrian Trade Colonies period and the early Hittite period. The workshop, which we have dated to this construction layer, evidently went through two phases, as demonstrated by both architectural remains and small finds. Numerous pieces of slag, crucibles, blowpipe frag-

ments, moulds and stone tools have been found inside the rooms of this building, as well as bone hammers used for fine detailing. Other finds here include gold buttons, silver and bronze headed needles, fragments of a handle stamped with a seal bearing Luwian Hieroglyphs, and vessels of various shapes.

B- Grain Storage Rooms

The Hittites built storage rooms and silo pits where grain could be stored for long periods to provide a food supply in years of famine when

taş aletlerin bulunduğu ve ince işlerde kullanılan kemik çekiçlerin ele geçtiği odalar açığa çıkartılmıştır. Bu oda içerisinde, altın düğmeler, gümüş ve tunçtan çeşitli başlı iğneler, Luwi hiyeroglif yazıtlı mühür baskılı kulup parçaları ve çeşitli formlardaki kap kacaklar bulunmuştur.

B- Tahıl Deposu Odaları

Kurak geçen yıllarda, tahıl hasatının düşüş göstermesiyle ciddi sorunlar yaşayacağını bilen Hititler, bu sorunla karşı karşıya kalmamak için, tahılın uzun süre korunabileceği depo ve silolar inşa etmişlerdir. Bu depo odalarının kullanılışı şu şekildedir; tahıl silolarının duvarlarının yüzeyine ve tabana organik bir malzeme serilmiştir. Alaca Höyük depolarında görülen bu beyaz kaplamaların, kalın bir saman tabakası olduğu bellidir. Tahılların bozulmasını önlemek amacıyla depoların üzeri ağaçla örtüldükten sonra, içindeki organik malzemenin havayla irtibatını kesebilmek için, ağaçların üstüne de kalın bir toprak tabakası yayılmıştır. Bu ortamda, tahıl tanelerinin arasında kalan oksijen, organik madde tarafından solunarak, karbondioksit üretimi sağlanmıştır. Böylece; söz konusu zehirli ortamda, tahılın uzun süre korunabilmesi sağlanabilmiştir (Seeher 2000:

Fig. 4: Maden atölyesinin genel görünümü

The metallurgy workshop

Fig. 5: Maden atölyesinin genel çizimi
Drawing of the metallurgy workshop

Fig. 3a-b: Üçboyutlu Alaca Höyük mabcesesi ayırma yeni inşa Three-dimensional reconstruction of the Alaca Höyük temple-palace

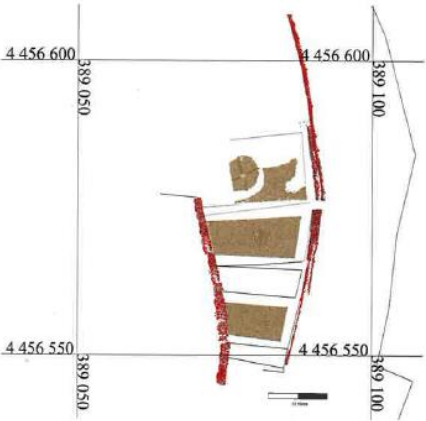

Fig. 6:
Depo odalarının genel görünümü
General view of the storage rooms

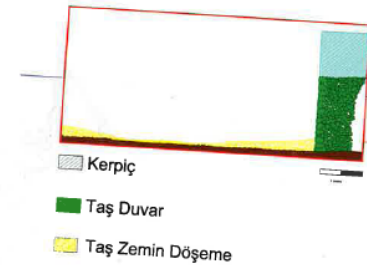
Fig. 7a:
Tahıl depolarının ve istinat duvarlarının genel çizimleri
Drawings of the grain silos and retaining walls

konduktan sonra, kerpiçle yükseltilmiştir.

I no.lu depo odası içerisinde yer alan yuvarlak silonun

the crops were poor or failed altogether. A white organic material that evidently consisted of a thick layer of straw was used to coat the walls and stone floors of the grain silos. When the granary was filled it was covered with timber and then a thick layer of soil to seal it from contact with the air. Under these conditions the remaining oxygen between the grains is absorbed by the organic material surrounding the grain, producing carbon dioxide, which is toxic and protects the grain from pests so that it keeps without spoiling for a long period (Seher 2000: 18). Once opened however, the silos could not be closed up again and had to be entirely emptied of their contents. The grain silos at Alaca Höyük measure 2 m in height from their stone foundations (Figs. 6, 7a-b). The lower part of the walls were constructed of timber beams laid over these foundations, and the upper part of adobe.

The construction technique used for the circular silo pit inside storeroom no. 1 differs from the others, so it is thought to have been built here at a later date, suggesting that these three granaries at Alaca Höyük must date from before the Hittite Empire period. The only means of dating the Alaca Höyük granaries is small objects found inside the earth that covered the pits after they fell into disuse. Retaining walls I and II, which date from the Hittite Empire period, were built over these granaries.

C- Retaining Wall II

Recent excavations have revealed retaining wall no. II to be a new addition to the temple-palace building. Peripheral wall no. I has not yet been entirely excavated. Peripheral walls I and II surround part of the eastern side of the settlement mound like a citadel. The two walls run parallel to one another, with a gap of 21 meters between them (Figs. 6, 7a). Both walls run from north to south, following the topography of the mound.

Retaining walls I and II have been built over the west and east walls of the granaries, which had evidently fallen into disuse by that time.

2. Gölpinar Hittite Dam

The existence of the Hittite dam at Gölpinar has been known since 1935 (Arık 1937: 10). The stone filled dam wall is approximately 2 meters above the surface (Figs. 8-10). It is built of fist-sized stones, those in the lower part being larger, and reinforced with clay soil to reduce its permeability to some extent. The walls are plastered with clay.

The dam wall is approximately 130 meters in length, with a sedimentation or storage tank at the centre. The floor of this tank is coated with clay. Three plinths belonging to statues or inscriptions have been found at the edge of this central tank on the west side where the water flows out of the reservoir. The plinths slope outwards slightly and are carved from sandstone, limestone and andesite. At the top of each is a projection 20 cm in height. The word "goddess" and the name "Hepatu" in the inscription at the

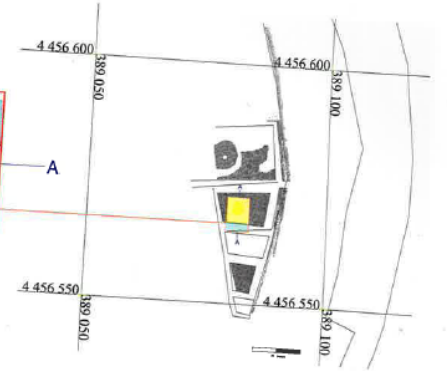

Fig. 7b:
Tahıl depolarının kesit çizimi
Cross-section of the grain silos

yapım tekniğinde farklılık vardır. Bu silonun I no.lu silo içine sonradan inşa edildiği düşünüldüğünde, Alaca Höyük'teki bu üç tahıl deposunun Hitit İmparatorluk Dönemi'nden önce inşa edildiğini düşündürmektedir. Alaca Höyük tahıl depolarını tarihleyebilecek tek malzeme söz konusu depoların işlevleri sona erdikten sonra yığılmış toprağın içerisinde bulunan küçük eserlerdir. Ayrıca Hitit İmparatorluk Çağına tarihlenen I. ve II. istinat duvarları bu depoların üzerine inşa edilmiştir.

C-II. İstinat duvarı

Yeni kazılarda mabet-saray binasına II. çevre duvarına eklenmiştir. II. çevre duvarının henüz tamamı kazılmamıştır. Söz konusu I. ve II. çevre duvarı, höyüğün doğu kesiminin bir bölümünü adeta iç kale şeklinde korumaktadır. II. çevre duvarı, I. çevre duvarına paralel olup aralarındaki uzaklık 21 m'dir (Fig. 6, 7a). Her iki duvar da güneyden kuzeye doğru höyüğün topografik yapısına paralel uzanmaktadır.

I. ve II. istinat duvarları, tahıl depolarının batı ve doğu duvarları üzerine inşa edilmiştir. Bunun sonucunda, her iki çevre duvarının, tahıl depolarının işlevleri sona erdikten sonra yapıldığı saptanmıştır.

2. Gölpinar Hitit Barajı

1935 yılından bu yana varlığı bilinen Gölpinar Hitit barajının (Arık 1937: 10) taş dolgu setinin yüzeyden yüksekliği yaklaşık 2 m'dir (Fig. 8-10). Bendin taşları yumruk büyüklüğündedir. Alt kısımdaki taşlar daha büyüktür ve killi toprakla takviye edilmiştir. Bu, bir ölçüde geçirgenliği de önlemiş-

Fig. 8:
Hitit Barajı'nın genel görünümü

The Hittite dam

Fig. 9:
Hitit Barajı'nın üç boyutlu yeniden
inşa çalışmaları

Three-dimensional reconstruction of
the Hittite dam

tir. Duvarlarda harç olarak killi toprak kullanılmıştır.

Uzunluğu yaklaşık 130 m olan taş setin ortasında bir dinlendirme ya da depolama havuzudur. Bu depolama ya da dinlendirme havuzunun tabanı da kille kaplanmıştır. Bendin batı istikametinde, suyun aktığı yönde ortadaki havuzun kenarında üç adet heykel ya da kitabe kaidesi açığa çıkarılmıştır. Dışa doğru hafif meyilli olan kaideler

Alaca Höyük Hittite dam (Dinçol 2008:171) may mean that it was dedicated to the goddess Hepat, who was the chief goddess of Hattuşili III's wife Puduhepa. This would suggest that the Hittite dam at Gölpinar was built during the reign of Hattuşili III, before Tuthaliya IV.

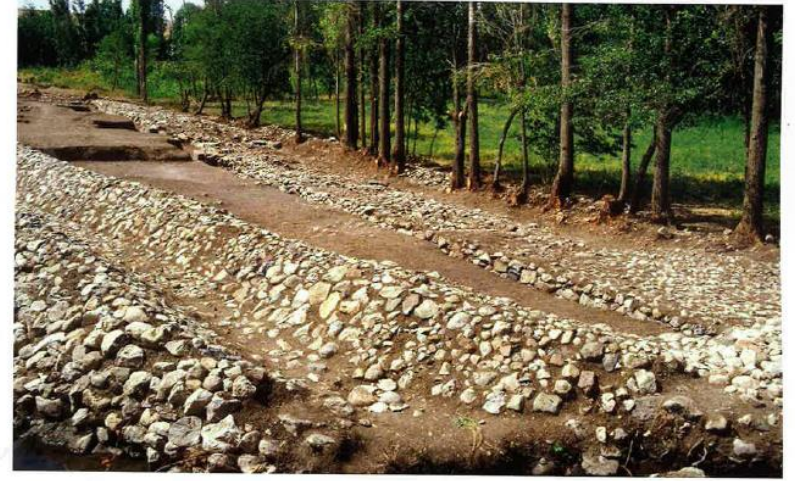

Fig. 10:
Taş dolgu seti üzerinde bulunan
kaidelerin detay görünümü

Details of the plinths on the stone
filled dam wall

kum taşı, kireç taşı ve andezittendir. Her üç kaidenin de üstünde dışa doğru 20 cm yüksekliğinde çıkıntı mevcuttur. Alaca Höyük Hitit Barajı'nda bulunan yazıtın üzerinde "Tanrıça" ve "Hepatu" adının okunması (Dinçol 2008: 171), barajın III. Hattuşili'nin eşi Puduhepa'nın baştanrıçası Tanrıça Hepat'a atfen yapıldığını gösterebilir. Bu işaret bize, barajın devri ya da hangi Hitit kralı döneminde yapıldığı konusunda ışık tutarak, Gölpinar Hitit Barajı'nın IV. Tuthaliya'dan önce III. Hattuşili döneminde yapılmış olduğunu düşündürmektedir.

KAYNAKLAR | REFERENCES

- Akok, M. 1979 "Alaca Höyük'te Son Dönem Arkeolojik Çalışmalarla Açıklığa Kavuşturulan Yapı Tekniği ve Mimari Gerçekler", VIII. Türk Tarih Kongresi, Ankara.
- Anık, R. O. 1937 *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Hatırası 1935'teki Çalışmalar ve Keşiflere Ait İlk Rapor*, Ankara.
- Dinçol, A. – B. Dinçol 2008 "Neue hieroglyphische Dokumente aus Alaca Höyük" *ColAn VII*: 167-175.
- Ergül, S. 1992 "Hitit Çağında Önemli Kültürel Kentlerin Arınması'nın Yeri" *Sedat Alp'e Armağan, Hittite and Other Anatolian and Near Eastern Studies in Honour of Sedat Alp*, Ankara: 159-165.
- Koşay, H. Z. – M. Akok 1966 *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Kazısı: 1940-1948 Deki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor*, Ankara.
- Naumann, R. 1975 *Eski Anadolu Mimariği*, Ankara.
- Seeher, J. 2000 "Hattuşa/Boğazköy'ün Yerleşim Tarihine Yeni Katkılar: Büyükkaya Kazılarında Toplu Bir Bakış", *TÜBA-AR III*: 15-34.